

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Vegalyckan i
Lunds kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Vegalyckan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Vegalyckan i Lunds kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom det granskade området. Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Vegalyckan i Lunds kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att läroböcker och andra läromedel används för att skapa sammanhang och överblick över de ämnen och moment som eleverna läser. Skolan har även ett medvetet arbete med läroböcker och andra läromedel som möjliggör progression i elevernas lärande samt bidrar till att de vill lära sig mer.

I intervjuer med lärare och rektorn framgår att lärarna säkerställer att de använder aktuella och relevanta läroböcker samt andra läromedel i enlighet med läroplanen för att planera och strukturera sin undervisning. Lärarna uppger att läroboken ger eleverna överblick, struktur och förståelse av ämnets innehåll. Av insänd dokumentation och intervjuer med rektorn, lärare och elever framgår att läroböcker används i samtliga teoretiska ämnen. Av insänd dokumentation och Skolinspektionens observation av läroböcker och andra läromedel i den fysiska lärmiljön framgår att läroböckerna är aktuella och relevanta. Lärarna uppger att läroboken används mest frekvent i svenska, svenska som andraspråk, matematik och engelska. Minst frekvent används läroboken i teknik, där lärarna varvar och kompletterar den med praktiska övningar och digitala lärverktyg. Även i teknik används emellertid läroboken återkommande i undervisningen. Eftersom lärarna i flera ämnen använder samma förlags läroboksserier i samtliga årskurser i lågstadiet uppger lärarna att det snarlika upplägget och uppgifterna underlättar för eleverna både att förstå hur de ska arbeta och för att se progression i sitt lärande över årskurserna. Eleverna använder även läroböckerna för att gå tillbaka, repetera och kolla upp saker – text, begrepp och bilder – som har återaktualiserats i undervisningen, enligt intervjuade lärare och elever. Framför allt i årskurs 3 säger lärarna att de emellanåt med eleverna går tillbaka i läroböckerna och tittar på vad de har gjort tidigare och vad som kvarstår. Lärarna uppger att de i utvärdering och valet av läroböcker är noga med att de ska tilltala elevernas intresse för ämnet och lust att lära. Eleverna säger att läroböckerna är en viktig del av undervisningen. Lärarna uppger att de arbetar med elevernas läsning och läsförståelse i samtliga teoretiska ämnen. Eleverna arbetar exempelvis med högläsning ur läroböcker och andra läromedel samt med begreppslistor med begrepp från de arbetsområden eleverna ska arbeta med, enligt eleverna och lärarna.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ger ändamålsenliga instruktioner till eleverna hur de ska använda läroboken och andra läromedel i undervisningen.

Av lärarintervjun framgår att lärarna ägnar mycket tid åt att berätta om och förklara läroböckernas och de andra läromedlens upplägg, främst när eleverna får läroböckerna i början av årskurs 1. Lärarna förklarar exempelvis för eleverna att det finns en struktur i läroböckerna som går att orientera sig i, att det finns innehållsförteckning, texter och uppgifter. Enligt lärarna och eleverna arbetar de sedan fortlöpande på lektionerna med att i helklass gemensamt läsa, titta och diskutera innehållet i läroböckerna och läromedlen. Lärarna förklarar exempelvis de ämnesspecifika begrepp som är aktuella i läroböckerna, de tittar på och diskuterar bilderna samt visar och förklarar hur uppgifterna i läroböckerna och läromedlen ska göras.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärare använder nivåanpassade läroböcker och andra läromedel vilket ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar.

Lärarna uppger att de i kollegiala samtal om val av läroböcker och andra läromedel strävar efter att de ska vara nivåanpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. I läroböckerna i svenska och matematik finns, enligt lärarna och eleverna, olika nivåer som eleverna kan arbeta med för både stöd och utmaning. För att differentiera nivåerna på uppgifterna i svenska och matematik säger lärarna att de därför inte behöver komplettera med andra lärverktyg i samma utsträckning som i övriga teoretiska ämnen. I samtliga ämnen är lärarhandledningarna, enligt lärarna, viktiga för att de ska kunna differentiera och variera uppgifter till eleverna. Läroböckerna och andra läromedel används av lärarna utöver att differentiera undervisningen, även att variera den så att eleverna exempelvis får arbeta såväl i grupp som enskilt.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna har tillgång till och ges möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid.

Av insänd dokumentation och intervjuer med rektor, lärare och elever framgår att eleverna har tillgång till var sitt exemplar av läroboken i matematik, svenska, svenska som andraspråk och engelska. I samhällsorienterande ämnen, naturorienterande ämnen och teknik har eleverna tillgång till klassuppsättningar av läroboken som lärarna plockar fram och delar ut på lektionerna. Elever som har behov av det har en extra lärobok hemma. Eleverna har lika tillgång till de digitala komponenterna som hör till läroboken och de digitala lärverktygen i skolan som utanför. Svenska och svenska som andraspråk är de ämnen där eleverna främst har

regelbundna läxor. De läxorna syftar till färdighetsträning i läsning och skrivning. I andra teoretiska ämnen ser lärarna till att eleverna arbetar med läroböcker, tillhörande digitala komponenter och lärverktyg utanför lektionstid på förekommen anledning. Det kan exempelvis vara inför prov eller när elever har behov av mer träning på grund av exempelvis sjukdomsfrånvaro. Eleverna säger att de då alltid får tydliga instruktioner av lärarna i vad och hur de ska göra. På eget initiativ får eleverna ta hem läroböcker för att läsa och bläddra. För att inte komplicera det gemensamma arbetet under lektionstid i ämnet svenska uppger lärarna att de uppmuntrar eleverna att läsa skönlitteratur i stället för att läsa kommande kapitel i läroboken.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

I intervjun med rektorn framkommer att rektorn ser till att skolans tillgång på läroböcker och andra läromedel är i linje med huvudmannens riktlinjer för detsamma. Kommunens direktiv innefattar bland annat att läromedlen ska kvalitetssäkras utifrån läroplan, layout, stöd och stödstruktur, samt ett elev- och lärarperspektiv. Av rektorsintervjun framgår att rektorn även ser till att det finns avsatta medel för att köpa in läroböcker och andra läromedel som behövs i undervisningen. Av intervjuer med rektorn, lärarna, den av huvudmannen insända dokumentationen och Skolinspektionens observation av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel framgår att eleverna har egna läroböcker i flera teoretiska ämnen. I de teoretiska ämnen där eleverna inte har egna exemplar har skolan klassuppsättningar av läroböckerna i klassrummen som lärarna och eleverna plockar fram och använder på lektionerna. Lärarna uppger att de på skolan har haft bra tillgång på läroböcker och andra läromedel de senaste åren, men att de via huvudmannen fått medel som gjort att de har kunnat förbättra och förnya, och exempelvis satsa på mer utmanande och stödjande läromedel. De ekonomiska medlen för läromedel har även gjort att skolan har kunnat hålla läroböckerna och läromedlen uppdaterade och aktuella.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att rektorn organiserar så att lärarna kollegialt kan diskutera, välja och köpa in läroböcker och andra läromedel. I intervjuerna med lärarna och rektorn framkommer att lärarna främst diskuterar frågor om val och inköp av olika läromedel och tillhörande lärarhandledningar i kollegialt gemensamma lärarmöten i slutet av läsåret. Rektorn deltar även i diskussionerna om valet av läroböcker och andra läromedel och ser till att lärarna gör genomtänkta didaktiska överväganden i enlighet med huvudmannens riktlinjer för inköp av läroböcker och andra läromedel. Riktlinjerna innefattar bland annat krav om att läromedlen ska följa läroplanen, överensstämma med läroplanens värdegrund, väljas utifrån elevernas behov, vara aktuellt och åldersadekvat och kunskapsutvecklande.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete gällande användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolan med hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov.

Av intervjuer med rektorn och lärarna framkommer att rektorn ger lärarna tid i arbetslagen till att fortlöpande diskutera läroböcker och andra läromedel. Rektorn deltar i diskussionerna och ser, enligt rektorn och lärarna, därigenom till att det finns ett gemensamt, medvetet och likvärdigt arbete med de olika läromedlen på skolan. Diskussionerna om läroböcker och andra läromedel har, enligt rektorn och lärarna, bland annat handlat om hur olika undervisningsupplägg med analoga och digitala läromedel påverkar elevernas lärande, både på grupp- och individnivå. Till exempel vilken effekt det har haft på elevgruppen när lärarna har gått igenom texter digitalt och sedan kopplat till läroboken, och vilket läromedel som bäst möter enskilda elevers behov.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och andra läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn inkluderar resultaten i skolans utvecklingsarbete.

I rektorsintervjun och lärarintervjun framgår att arbetslagens utvärderingar av läroböcker och läromedel tar hänsyn till elevernas måluppfyllelse och pågående utvecklingsarbete. Rektorn konstaterar att läroböckerna och andra läromedel är centrala i undervisningen och bidrar till elevernas goda kunskapsresultat. Skolan har ett pågående

utvecklingsarbete om läsning och skrivning vari läroboken och läromedlen i främst svenska och svenska som andraspråk är en viktig parameter i förklaringen till kunskapsresultaten. Rektorn uppger att lärarna i utvärdering av läroböcker även har ett tydligt elevperspektiv där de tar hänsyn till hur väl läroböckerna fungerar för eleverna. Lärarna säger att de övervägde att sluta med en lärobok i svenska efter flera år eftersom de själva ville ha variation. De valde emellertid att bibehålla läroboken eftersom de ansåg att den har bra innehåll, upplägg, bidrar till goda kunskapsresultat och att eleverna uppskattar den. Lärarna uppger även att de har valt bort en lärobok i matematik eftersom de tyckte att den var för rörig, svåröverskådlig och otydlig för eleverna.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom de granskade områdena. Granskningen avslutas därmed.

På Skolinspektionens vägnar

X Malin Larsson

Beslutsfattare

Signerat av: Malin Larsson

X Fredrik Holmqvist

Föredragande

Signerat av: Fredrik Holmqvist

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Sofia Granberg deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande²:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.³

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.⁴ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁵

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

¹ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

² 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

³ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

⁴ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

⁵ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁶

⁶ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Vegalyckan den 12 november 2025. Besöket genomfördes av utredarna Fredrik Holmqvist och Malin Larsson.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Lunds kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–3. Förskoleklass har inte ingått i granskningen. På skolenheten går cirka 150 elever i årskurserna 1–3.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- En gruppintervju med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.	Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.	Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.
Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.	Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.
Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.	
Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	